

Simge ANAKLI

**TÜRK BORÇLAR KANUNU VE VİYANA SATIM
SÖZLEŞMESİ KAPSAMINDA SATICININ
AYIPTAN DOĞAN SORUMLULUĞU**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
KISALTMALAR.....	XXI
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRK BORÇLAR KANUNU VE VİYANA SATIM SÖZLEŞMESİ'NDE SATICININ AYIPTAN DOĞAN SORUMLULUĞUNUN HUKUKİ TEMELLERİ VE SATICININ AYIPTAN DOĞAN SORUMLULUĞUNUN DÜZENLENİŞ BİÇİMİ

I. SATICININ AYIPTAN DOĞAN SORUMLULUĞUNUN HUKUKİ TEMELLERİ.....	3
A. Ayıptan Doğan Sorumluluğu Açıklamaya İlişkin İleri Sürülen Görüşler	3
B. Ayıptan Doğan Sorumluluğu Tekeffül Teorisi ve İfa Teorisi ile Açıklayan Görüşler	5
1. Genel Olarak	5
2. Tekeffül (Garanti) Teorisi	6
3. İfa Teorisi	8
II. TÜRK BORÇLAR KANUNU'NDA SATICININ AYIPTAN DOĞAN SORUMLULUĞUNUN DÜZENLENİŞ BİÇİMİ	9
A. Satış Sözleşmesi Bakımından Türk Borçlar Kanunu'nun Uygulama Alanı	9

B. Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Satış Sözleşmesinin Kapsamı.....	12
C. Türk Borçlar Kanunu'nda İfa Engellerinin Düzenleniş Biçimine Genel Bir Bakış ve Ayıptan Doğan Sorumluluğun Bu Sistemdeki Yeri	17
1. İfa Engeli Kavramı.....	17
2. Türk Borçlar Kanunu'nda İfa Engellerinin Düzenleniş Biçimi	19
3. Ayıptan Doğan Sorumluluğun Türk Borçlar Kanunu İfa Engelleri Sistemindeki Yeri.....	22
D. Türk Borçlar Kanunu'nun Satıcının Ayıptan Doğan Sorumluluğu Hükümlerine Genel Bir Bakış.....	25
III. VIYANA SATIM SÖZLEŞMESİ'NDE AYIPTAN DOĞAN SORUMLULUĞUN DÜZENLENİŞ BİÇİMİ.....	29
A. Viyana Satım Sözleşmesi'nin Tarihi Gelişimi ve Uygulama Alanı..	30
1. Genel Olarak	30
2. Viyana Satım Sözleşmesi'nin Tarihi Gelişimi	32
3. Viyana Satım Sözleşmesi'nin Uygulama Alanı	38
a. Viyana Satım Sözleşmesi'nin Yer Bakımından Uygulama Alanı	39
(1) Genel Olarak	39
(2) Viyana Satım Sözleşmesi'ne Konu Olan Sözleşmenin Milletlerarası Niteliği.....	40
(i) Genel Olarak.....	40
(ii) İşyeri Kavramı.....	41
(iii) İşyerinin Belirlenmesi	42
(iv) Milletlerarası Niteliğin Anlaşılır Olması.....	43
(3) Viyana Satım Sözleşmesi'ne Taraf Bir Ülke Hukukuyla Bağlantının Bulunması.....	44
(i) Genel Olarak.....	44
(ii) Taraf İşyerlerinin Sözleşme Tarafı Olan Farklı Ülkelerde Bulunması	45
(iii) Milletlerarası Özel Hukuk Kurallarının Sözleşme Tarafı Olan Ülke Hukukuna Atıfta Bulunması.....	46

(iv) Viyana Satım Sözleşmesi Madde 1/1(b) Bendinin Bertaraf Edilmesi.....	47
b. Viyana Satım Sözleşmesi'nin Zaman Bakımından Uygulama Alanı	48
(1) Genel Olarak	48
(2) Taraflar Bakımından Viyana Satım Sözleşmesi'nin Yürürlüğe Gireceği Tarih	50
(3) Taraflar Arasındaki Sözleşme Bakımından Viyana Satım Sözleşmesi'nin Yürürlüğe Gireceği Tarih	51
(4) Taraf Ülkenin Viyana Satım Sözleşmesi'nden Çekilme Bildirimi ve Bildirimin Geçerli Olacağı Tarih	52
c. Viyana Satım Sözleşmesi'nin Kişi Bakımından Uygulama Alanı	53
B. Viyana Satım Sözleşmesi'nin Kapsamı.....	54
1. Genel Olarak	54
2. Satış Sözleşmesi Konusu Mal Nedeniyle Viyana Satım Sözleşmesi Kapsamı Dışındaki Sözleşmeler	56
a. Menkul Kıymet, Kambiyo Senedi ve Para Satışı.....	56
b. Gemi, Tekne, Hava Yastıklı Taşıt veya Hava Taşıtı Satışı....	58
c. Elektrik Satışı	59
3. Satış Sözleşmesinin Niteliği ve Kuruluş Biçimi Nedeniyle Viyana Satım Sözleşmesi Kapsamı Dışındaki Sözleşmeler	60
a. Kişisel, Ailevi ya da Ev İhtiyacı İçin Alınan Mallara İlişkin Satışlar	60
b. Açık Artırma Yoluyla Yapılan Satışlar	62
c. Cebri İcra Yoluyla Yapılan Satışlar	64
4. Satış Sözleşmesi Gibi Değerlendirilen Sözleşmeler	64
a. İmal Edilecek veya Üretilecek Malların Satışına İlişkin Sözleşmeler	65
b. İşgücü veya Diğer Bir Hizmetin Sağlanmasından Oluşan Sözleşmeler.....	68

C. Viyana Satım Sözleşmesi'nde İfa Engellerinin Düzenleniş Biçimine Genel Bir Bakış ve Ayıptan Doğan Sorumluluğun Bu Sistemdeki Yeri	70
1. Viyana Satım Sözleşmesi'nde İfa Engellerinin Düzenleniş Biçimi.....	70
2. Ayıptan Doğan Sorumluluğun Viyana Satım Sözleşmesi İfa Engelleri Sistemindeki Yeri.....	73
D. Viyana Satım Sözleşmesi'nde Satıcının Ayıptan Sorumluluğunun Düzenleniş Biçimine Genel Bir Bakış.....	75

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRK BORÇLAR KANUNU VE VİYANA SATIM SÖZLEŞMESİ'NDE SATICININ AYIPTAN DOĞAN SORUMLULUĞUNUN KOŞULLARI

I. SATICININ AYIPTAN DOĞAN SORUMLULUĞUNUN KOŞULLARINA GENEL BAKIŞ	79
II. MADDİ KOŞULLAR.....	80
A. Ayıplı Malın Teslimi	80
1. Türk Borçlar Kanunu'nda Ayıp Kavramı ve Ayıbın Türleri.....	82
a. Türk Borçlar Kanunu'nda Ayıp Kavramı	82
(1) Satıcının Bildirdiği Niteliklere Aykırılık	84
(2) Satılarda Bulunması Beklenen (Lüzumlu) Niteliklere Aykırılık.....	86
b. Türk Borçlar Kanunu'nda Ayıbın Türleri	88
(1) Maddi Ayıp	88
(2) Hukuki Ayıp	89
(3) Ekonomik Ayıp	92
c. Ayıplı İfa ve Aliud İfa Ayrımı.....	93
2. Viyana Satım Sözleşmesi'nde Sözleşmeye Aykırılık Kavramı ve Sözleşmeye Aykırılık Türleri	101

a. Viyana Satım Sözleşmesi'nde Sözleşmeye Aykırılık Kavramı	102
(1) Genel Olarak	102
(2) Sözleşmeye Aykırılığın Subjektif Ölçütleri	104
(i) Malın Miktarı Bakımından Sözleşmeye Aykırılık.....	106
(ii) Malın Kalitesi Bakımından Sözleşmeye Aykırılık.....	109
(iii) Malın Türü Bakımından Sözleşmeye Aykırılık .	111
(iv) Malın Muhafaza ve Paketlemesi Bakımından Sözleşmeye Aykırılık	113
(3) Sözleşmeye Aykırılığın Objektif Ölçütleri	117
(i) Malın Mutat Kullanım Amacına Elverişli Olması	118
(ii) Malın Alıcı Tarafından Bildirilen Özel Kullanım Amacına Elverişli Olması	127
(iii) Malın Örnek veya Model Olarak Sunulan Mala Uygun Olması.....	131
(iv) Malın Mutat Muhafaza ve Paketlemeye Uygun Olması.....	137
B. Ayıbın Hasarın Alıcıya Geçişinden Önce Mevcut Olması	139
1. Türk Borçlar Kanunu'nda Ayıbın Hasarın Alıcıya Geçişinden Önce Mevcut Olması.....	140
2. Viyana Satım Sözleşmesi'nde Ayıbın Hasarın Alıcıya Geçişinden Önce Mevcut Olması.....	143
C. Ayıbın Önemli Olmasının Gerekli Olup Olmadığı.....	150
1. Türk Borçlar Kanunu'nda Ayıbın Önemli Olmasının Gerekli Olup Olmadığı	150
2. Viyana Satım Sözleşmesi'nde Ayıbın Önemli Olmasının Gerekli Olup Olmadığı	151
D. Alıcının Sözleşmenin Kurulduğu Sırada Ayıbı Bilmemesi	152
1. Türk Borçlar Kanunu'nda Alıcının Ayıbı Bilmemesi	152
2. Viyana Satım Sözleşmesi'nde Alıcının Ayıbı Bilmemesi	154

E. Ayıptan Doğan Sorumluluğun Sorumsuzluk Anlaşması ile Kaldırılmamış Olması	157
1. Türk Borçlar Kanunu'nda Ayıptan Doğan Sorumluluğun Sorumsuzluk Anlaşması ile Kaldırılmamış Olması	157
2. Viyana Satım Sözleşmesi'nde Ayıptan Doğan Sorumluluğun Sorumsuzluk Anlaşması ile Kaldırılmamış Olması	160
III. ŞEKLİ KOŞULLAR	162
A. Alıcının Gözden Geçirme (Muayene) Külfeti	165
1. Türk Borçlar Kanunu'nda Alıcının Gözden Geçirme (Muayene) Külfeti	165
a. Genel Olarak	165
b. Gözden Geçirme (Muayene) Külfetinin Kapsamı ve Yöntemi	166
c. Gözden Geçirme (Muayene) Külfetinin Süresi	168
d. Gözden Geçirme (Muayene) Külfetinin Masrafları	169
2. Viyana Satım Sözleşmesi'nde Alıcının Gözden Geçirme (Muayene) Külfeti	169
a. Genel Olarak	169
b. Gözden Geçirme (Muayene) Külfetinin Kapsamı ve Yöntemi	171
c. Gözden Geçirme (Muayene) Külfetinin Süresi	172
d. Gözden Geçirme (Muayene) Külfetinin Masrafları	176
B. Alıcının Ayıbı İhbar Etme (Bildirme) Külfeti	177
1. Türk Borçlar Kanunu'nda Alıcının Ayıbı İhbar Etme (Bildirme) Külfeti	177
a. Genel Olarak	177
b. İhbar Etme (Bildirme) Külfetinin İçeriği ve Yöntemi	178
c. İhbar Etme (Bildirme) Külfetinin Süresi	182
d. İhbar Etme (Bildirme) Külfetinin Yerine Getirilmemiş Olmasının Sonuçları	185

2. Viyana Satım Sözleşmesi'nde Alıcının Sözleşmeye	
Aykırlığı İhbar Etme (Bildirme) Külfeti.....	186
a. Genel Olarak	186
b. İhbar Etme (Bildirme) Külfetinin İçeriği ve Yöntemi.....	187
c. İhbar Etme (Bildirme) Külfetinin Süresi.....	189
d. İhbar Etme (Bildirme) Külfetinin Yerine	
Getirilmemiş Olmasının Sonuçları.....	193

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRK BORÇLAR KANUNU VE VİYANA

SATIM SÖZLEŞMESİ KAPSAMINDA

AYIPTAN DOĞAN SORUMLULUĞUN

HUKUKİ SONUÇLARI

I. TÜRK BORÇLAR KANUNU VE VİYANA SATIM	
SÖZLEŞMESİ KAPSAMINDA ALICININ SEÇİMLİK	
HAKLARI	199
A. Genel Olarak	199
B. Alıcının Seçimlik Haklarının Hukuki Niteliği	201
C. Sözleşmeden Dönme Hakkı	205
1. Türk Borçlar Kanunu'nda Sözleşmeden Dönme Hakkı.....	206
a. Genel Olarak	206
b. Sözleşmeden Dönme Hakkının Hukuki Sonuçları	212
(1) Genel Olarak	212
(2) Alıcının Borçları.....	214
(i) Genel Olarak.....	214
(ii) Satılanı Geri Verme Borcu.....	214
(iii) Satılardan Elde Ettiği Yararları Geri Verme	
Borcu	216
(3) Satıcının Borçları	217
(i) Genel Olarak.....	217
(ii) Satış Bedelini Geri Verme Borcu.....	218

(iii) Alıcının Satılana Yaptığı Masrafları Tazmin Etme Borcu.....	219
(iv) Alıcının Uğradığı Zararı Tazmin Etme Borcu ...	220
2. Viyana Satım Sözleşmesi'nde Sözleşmeden Dönme Hakkı...	228
a. Genel Olarak.....	228
b. Sözleşmeden Dönme Hakkının Koşulları.....	230
(1) Genel Olarak	230
(2) Sözleşmeye Aykırılığın Esaslı İhlal Niteliğinde Olması.....	231
(i) Genel Olarak Esaslı İhlal Kavramı	231
(ii) Esaslı İhlalin Gerçekleşmesi için Aranılan Koşullar	233
(3) Alıcının Sözleşmeden Dönme Beyanında Bulunmuş Olması.....	238
(i) Sözleşmeden Dönme Beyanı.....	238
(ii) Sözleşmeden Dönme Beyanının Tabi Olduğu Süre	241
c. Sözleşmeden Dönme Hakkının Hukuki Sonuçları	244
(1) Genel Olarak	244
(2) Alıcının Borçları.....	248
(i) Genel Olarak.....	248
(ii) Satılanı Geri Verme Borcu.....	248
(iii) Satılardan Elde Ettiği Yararları Geri Verme Borcu	252
(3) Satıcının Borçları	253
(i) Genel Olarak.....	253
(ii) Satış Bedelini Geri Verme Borcu.....	253
(iii) Faiz Ödeme Borcu	254
D. Satış Bedelinden İndirim İsteme Hakkı.....	256
1. Türk Borçlar Kanunu'nda Satış Bedelinden İndirim İsteme Hakkı	257
a. Genel Olarak	257
b. Satış Bedelinden İndirilecek Tutarın Tespiti	258

c. Alıcının Ayrıca Tazminat İsteme Hakkı	261
2. Viyana Satım Sözleşmesi'nde Satış Bedelinden İndirim İsteme Hakkı	263
a. Genel Olarak	263
b. Alıcının Satış Bedelinden İndirim İsteme Beyanı	265
c. Satış Bedelinden İndirilecek Tutarın Tespiti	266
E. Satılanın Ücretsiz Onarımını İsteme Hakkı	268
1. Türk Borçlar Kanunu'nda Satılanın Ücretsiz Onarımını İsteme Hakkı	270
2. Viyana Satım Sözleşmesi'nde Satılanın Ücretsiz Onarımını İsteme Hakkı	272
F. Satılanın Ayıpsız Benzeriyle Değiştirilmesini İsteme Hakkı	274
1. Türk Borçlar Kanunu'nda Satılanın Ayıpsız Benzeriyle Değiştirilmesini İsteme Hakkı	275
2. Viyana Satım Sözleşmesi'nde Satılanın Ayıpsız Benzeriyle Değiştirilmesini İsteme Hakkı	277
G. Tazminat Hakkı	279
1. Türk Borçlar Kanunu'nda Tazminat Hakkı	281
a. Genel Olarak	281
b. Alıcının Zararı Azaltma Külfeti	286
2. Viyana Satım Sözleşmesi'nde Tazminat Hakkı	287
a. Genel Olarak	287
b. Tazminatın Hesaplanmasında Genel Kural	289
c. Tazminatın Hesaplanmasında Somut Yöntem	291
d. Tazminatın Hesaplanmasında Soyut Yöntem	295
e. Alıcının Zararı Azaltma Külfeti	297
H. Seçimlik Haklar Bakımından Öngörülen Süre Sınırlaması	299
1. Türk Borçlar Kanunu'nda Öngörülen Süre Sınırlaması	299
2. Viyana Satım Sözleşmesi'nde Öngörülen Süre Sınırlaması ...	304
II. TÜRK BORÇLAR KANUNU VE VİYANA SATIM SÖZLEŞMESİ KAPSAMINDA SEÇİMLİK HAKLARIN KULLANIMININ SINIRLANDIRILMASI	305

A. Türk Borçlar Kanunu'nda Seçimlik Hakların Kullanımının Sınırlandırılması	305
1. Genel Olarak	305
2. Bütün Seçimlik Hakların Kullanımının Sınırlandırılması	305
3. Yalnızca Satış Bedelinden İndirim İsteme Hakkının Kullanılacağı Haller	306
4. Sözleşmeden Dönme Hakkının Sınırlandırılması	308
a. Sözleşmeden Dönme Hakkının Haklı Nedenle Sınırlandırılması	308
b. Birden Çok Mal Satışında Sözleşmeden Dönme Hakkının Sınırlandırılması	311
5. Satış Bedelinden İndirim İsteme Hakkının Sınırlandırılması	314
B. Viyana Satım Sözleşmesi'nde Seçimlik Hakların Kullanımının Sınırlandırılması	315
1. Genel Olarak	315
2. Seçimlik Hakların Kullanımının Vadeden Önce Satıcı Tarafından Engellenmesi	316
3. Seçimlik Hakların Kullanımının Vadeden Sonra Satıcı Tarafından Engellenmesi	318
SONUÇ	321
KAYNAKÇA	327